

3. Мировое хозяйство и международные отношения / В.В. Козик, Л.А. Панкова. – Львов: Издание. 2005.
4. Состояние занятости и безработицы в Украине на современном этапе / Кочума И.Ю. Финансовое пространство. 2013.
5. Анализ уровня безработицы в Украине: проблемы и пути её преодоления / Слюсар С.Т. // Экономика АПК. 2018.

Колокольчикова Ірина Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри економіки підприємства,
Полтавська державна аграрна академія

ЦІНИ ТА ЇХ СЕЗОННІ КОЛИВАННЯ НА РИНКУ ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Формування ціни на ринку плодово-ягідної продукції є результатом впливу попиту та пропозиції. Пропозицію на цьому ринку забезпечують представники великого, середнього та малого бізнесу. Промисловим виробництвом продукції садівництва займається невелика кількість сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств. Основні площі багаторічних насаджень зосереджені у господарств населення. Станом на 2018 р. загальна площа насаджень усіх категорій господарств склала 227,9 тис. га, з яких 159,0 тис. га, тобто практично 70% у господарств населення. Це знаходить відображення у показниках виробництва, тобто загальне валове виробництво плодів та ягід по Україні у 2018 р. становило 2571,3 тис. т, з яких 2014,7 тис. т або 78,3% вироблено господарствами населення [1, с. 40]. Тобто можна зробити висновок, що більшість продукції галузі попадає на ринок від представників малого бізнесу, які підходять до реалізації продукції стихійно, бо не мають відповідних потужностей для збереження, переробки та реалізації через власну торгівельну мережу.

Проблема такого стану за словами О.Л. Бурляй це «відсутність належного матеріально-технічного забезпечення, а відтак недотримання агротехнічних заходів, висока трудомісткість виробництва та відсутність матеріального стимулу для ефективного виконання робіт тощо. При невисокому рівні виробництва плодів виникають великі труднощі з їх збутом через нерозвиненість реалізаційної інфраструктури, збереження та переробки плодів, втрату зовнішніх ринків збуту. Ціни реалізації не забезпечують повну віддачу понесених витрат на виробництво і відповідно у господарств відсутня можливість подальшого відтворення багаторічних насаджень» [2, с. 78].

Попит на продукцію галузі формується під впливом кінцевими споживачами і не тільки. На ринку присутні інші оператори, які бажають купити продукцію: переробні і заготівельні підприємства, торговельні посередники. Присутність на ринку підприємств, які приймають участь у переробці, збереженні, та перепродажу продукції впливають на ціни негативно. Цінова політика останніх націлена на закупівлю продукції великими партіями та за найнижчими цінами. Такі підприємства на ринку виділяються своїми можливостями до закупівлі великих партій товару, тому і їх участь у процесі купівлі – продажу на ринку плодово-ягідної продукції активізується у період масового збору врожаю.

В цілому ринок плодово-ягідної продукції можна характеризувати словами вітчизняних науковців Л. Приймачука та Л. Коваль, які зазначають, що «ринок плодів із дефіцитного став перенасиченим. Зникли черги покупців, але виникли певні труднощі з продажем садівничої продукції. Незважаючи на те, що на міських ринках, супермаркетах реалізація фруктів і ягід збільшилася, все ж значна кількість аграрних підприємств, фермерських господарств не має нормального ринку збуту (за ціною реалізації), тому переважна їх кількість знаходиться на межі банкрутства» [3].

Середні ціни реалізації плодів та ягід у підприємств та господарств населення відрізняються своїм рівнем. За рахунок якісних показників представники малого бізнесу мають вищі показники, табл. 1.

Таблиця 1

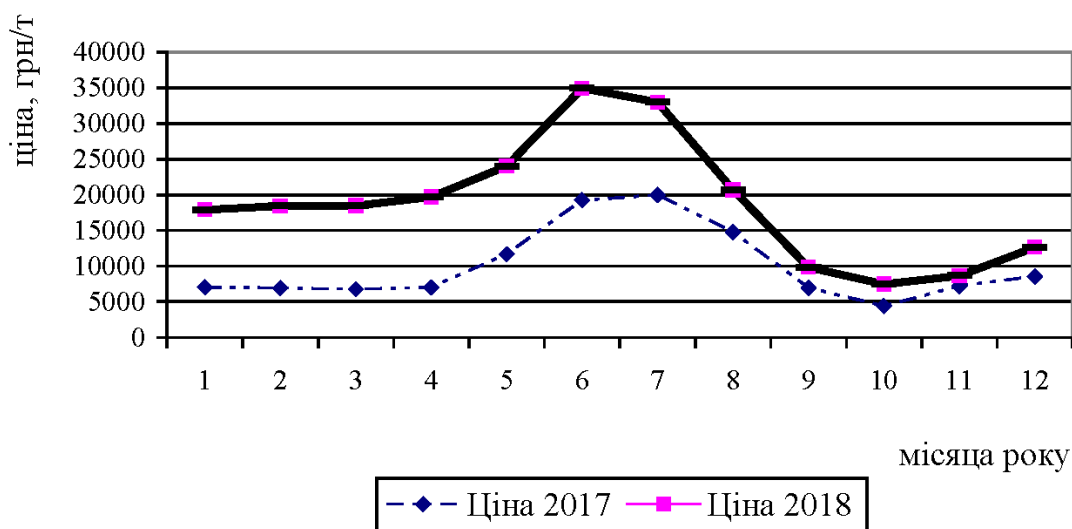
**Середні ціни на плодово-ягідну продукцію
в динаміці за 2013–2018 р. грн./т**

Категорії господарств	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2013 р., %
Підприємства	3010,8	2429,1	5894,5	5863,8	8766,6	5054,0	167,9
Господарства населення	6412,5	7569,5	9790,9	13214,0	13256,4	9116,4	142,2

Джерело: [4, с. 179]

Згідно представлених даних, на протязі останніх 6 років ціни реалізації плодів та ягід практично вдвічі перевищують аналогічний показник по підприємствах. Найвищі ціни по підприємствам на продукцію галузі були у 2015 та 2017 р.р.: 5894,5 грн/т та 8766,6 грн/т. По господарствам населення – у 2016–2017 р.р.: 13214,0 грн/т та 13256,4 грн/т відповідно. Якщо взяти до уваги останні 2 роки, то перевищення ціни на продукцію господарств населення була у 1,5 рази – 2017 р., 1,8 рази – 2018 р. В динаміці за період, що досліджується ціни вирости практично в половину.

Сезонні коливання ціни реалізації плодів та ягід з року в рік однакові. Простежимо їх, використовуючи данні 2017–2018 р.р., рис. 1. Діаграма показує, що найнижчі показники ціни припадають на осінні місяці: вересень – жовтень – листопад. Основною причиною цього є період масового збору основного урожаю плодівих культур та ягід. Ринок насичується великим обсягом пропозиції, виробники продають свій товар «з поля» за найнижчими цінами. Це є основною причиною впливу на загальний рівень цін. Найвищі ціни у липні – червні, тобто у період збору перших врожаїв ранніх сортів. Продукція пропонується ринку невеликими партіями, попит перевищує пропозицію, тому і ціни найвищі.

Рис. 1. Динаміка цін реалізації плодів та ягід за 2017–2018 р.р.

Джерело: [4, с. 190]

Наявна кон’юнктура попиту та пропозиції фруктів та ягід відображає складне становище галузі, низькі ціни на продукцію, які іноді нижчі за собівартість, наявність маркетингових торговельних посередників, що диктують ціни відповідно до власної пропозиції. Такий диспаритет цін є результатом несистемного підходу до виявлення та аналізу факторів формування попиту та пропозиції, нездоровою конкуренцією між виробниками, виробниками та переробниками та виробниками і посередниками. Виправлення ринкових зв’язків усіх операторів ринку через створення власних мереж реалізації продукції, переробних підрозділів, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, нормалізує та призведе до чесної конкуренції і здоровим ринковим відносинам. Результатами збалансованих відносин мають стати: доступність продукції і прибуток всіх суб’єктів, які створюють пропозицію; та максимальне задоволення потреб і доступність продукції – з боку споживачів, які формують попит.

Список використаної літератури:

1. Рослинництво України 2018: статистичний збірник / Державний комітет статистики України. Київ. – 2019. – 250 с.
2. Бурляй О.Л., Коваленко О.С., Підпригора О.В. Конкуренентоспроможність продукції садівництва України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів / О.Л. Бурляй, О.С. Коваленко // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2016. – Вип. 89 (2). – С. 73–91.
3. Приймачук Л., Коваль Л. Аналіз та оцінка формування ефективного функціонування ринку плодів та ягід у Західному регіоні України. [Електронний ресурс] / Л. Приймачук, Л. Коваль // Вісник ЛНАУ. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Visnyk-Lvivskogo-Nats-agrar-univer>.
4. Сільське господарство України. 2018: статистичний збірник / Державний комітет статистики України. Київ. 2019. 235 с.

Коломиец Ольга Викторовна

магістр,

Севастопольский государственный университет

Демидова Александра Олеговна

магістр,

Классический частный университет

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ИСКРИВЛЕНИЯ В РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА

Трансформуючіся економіки підвержені різним викривленням в собственому індивідуальному розвитку. Більшість національних змін пов'язано зі стремлінням суспільства до інституціоналізації простору: політичного, правового, соціального, економічного. Корупція виявилася неотъемлемим елементом життя країн, що відобразилося на стані людського капіталу. Роками, століттями суспільство в більшій або меншій ступені було задіяно в механізмі реалізації корупційних схем.

Іменно людський капітал став об'єктом і суб'єктом корупційних зловживань. Тому боротьба з корупцією – достатньо складна задача в межах країни і стала одним з принципів побудови стабільного і сильного державства, його ефективною інституціоналізацією.

Проблемами вивчення корупційних дій займається достатнє число вчених і практиків в різних сферах народного господарства. Багато питань залишаються відкритими, багато – дискусійними, достатнє число – не вивчені. Актуальними стаються питання виявлення нових корупційних схем, особливо в сфері економіки,